

Kaksiportaisen seutuhallinnon selvitys

24.11.2010

Kaupunginjohtaja Juhani Paajanen

Helsinki Espoo Vantaa Kauniainen

Järvenpää Kerava Mäntsälä Nurmijärvi Pornainen Tuusula

Kirkkonummi Vihti Hyvinkää Sipoo

Uudenmaan liitto

Vantaan valtuusto 6.4.2009 päätti

- a) todeta, että pääkaupunkiseudun sopimus pohjaisen yhteistyön pohjana on 15.12.2008 Vantaan valtuustossa hyväksytty yhteistyösopimus 2009-2012,
- b) että Vantaa ei käynnistä kuntajakolain mukaista kuntaliitosselvitystä Vantaan lakkauttamiseksi tai sen liittämiseksi toiseen kuntaan,
- c) edellyttää, että yhdessä Helsingin ja muiden halukkaiden kuntien kanssa selvitetään 4 -14 kunnan kaksiportaisen seutuhallintomallin edut ja haitat ottaen huomioon hallinnon tehostaminen, paikallisdemokratian toimivuus sekä kuntalaisten palvelujen saatavuus ja tehokkuus,
- d) todeta, että edellä kohdassa c) mainitulla edellytyksellä Vantaa on valmis olemaan mukana selvityksen laatimisessa Helsingin ja Vantaan kaupunkien mahdollisen yhdistämisen eduista ja haitoista, ja
- e) että valtuuston 15.6.2009 pidettävään kokoukseen tuodaan hyväksyttäväksi c)- ja d)-kohdissa todettujen selvitysten toimeksianto, organisointi ja aikataulu sekä ehdotus valmisteltavien selvitysten käsittelyaikataulusta, missä yhteydessä tehdään selvitysten tekemistä koskeva päätös.

Vantaan valtuusto 15.6.2009 päätti

- hyväksyä, että kaksiportaisen seutuhallintomallin sekä Helsingin ja Vantaan kaupunkien yhdistymisen etuja ja haittoja koskevat selvitykset tehdään liitteinä olevien ohjeellisten toteuttamissuunnitelmien ja kustannusarvioiden mukaisesti

Tavoite

- Tavoitteena on selvittää yhdessä Helsingin seudun kuntien kesken kaksiportaisen seutuhallintomallin edut ja haitat ottaen huomioon hallinnon tehostuminen, paikallisdemokratian toimivuus sekä kuntalaisten palvelujen saatavuus ja tehokkuus

Näkökulmat

- Hallinnon tehostuminen ja paikallisdemokratian toimivuus
- Kuntalaisten palvelujen saatavuus ja tehokkuus
- Seudun kilpailukyky
- Ympäristövaikutukset
- Maahanmuuttajat, segregaatio ja sosiaalinen eheys
- Alueellinen kattavuus

Mukana 14 kuntaa

- Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Tuusula, Kirkkonummi, Vihti, Hyvinkää ja Sipoo

sekä Uudenmaan liitto

Uudenmaan liitto
Nylands förbund

Toteutuksen johto ja seuranta

- Seurantaryhmässä (jäseniä): Helsinki (pj., 4), Espoo (3), Vantaa (3), Kauniainen (1), Kuuma-seutu (3), Kuntaryhmä Neloset (2)
- Ohjausryhmä koostui kaupunginjohtajista: Vantaa (pj.), Helsinki, Espoo, Kauniainen, Kuuma-seutu (2), Kuntaryhmä Neloset (2)
- Valmistelusihteeristö: Vantaa (pj), Helsinki, Espoo, Kuuma-seutu, Kuntaryhmä Neloset
- Taloudellinen tuki Uudenmaan liitosta
- Tukipalvelut Vantaan kaupungilta

Toteutus virkamiestyönä työryhmittäin

1. Demokratia

2. Sosiaali- ja
terveys-
palvelut

3. Varhaiskasvatus
ja opetuspalvelut,
kulttuuri-,
liikunta- ja vapaa-
ajanpalvelut

4. Kuntatalous
ja
tukipalvelut

5. Maankäyttö,
asuminen,
liikenne,
ympäristö

6. Kansainvälinen
kilpailukyky

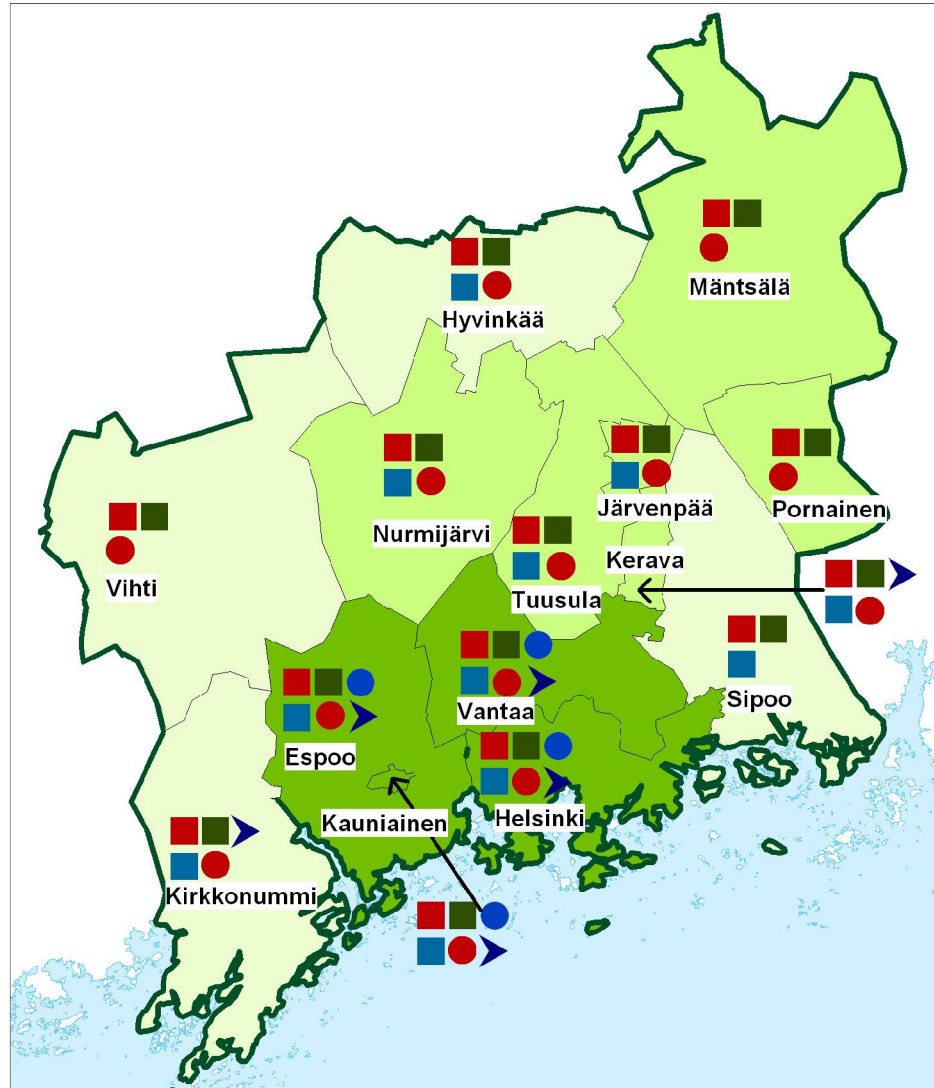
Toimintaympäristö-
työryhmä

Työryhmien loppuraportit ja seurantaryhmän kokousasiakirjat

www.helsinginseutu.fi

Nykytila Seudulliset toimijat kunnittain

(demokratia työryhmä)

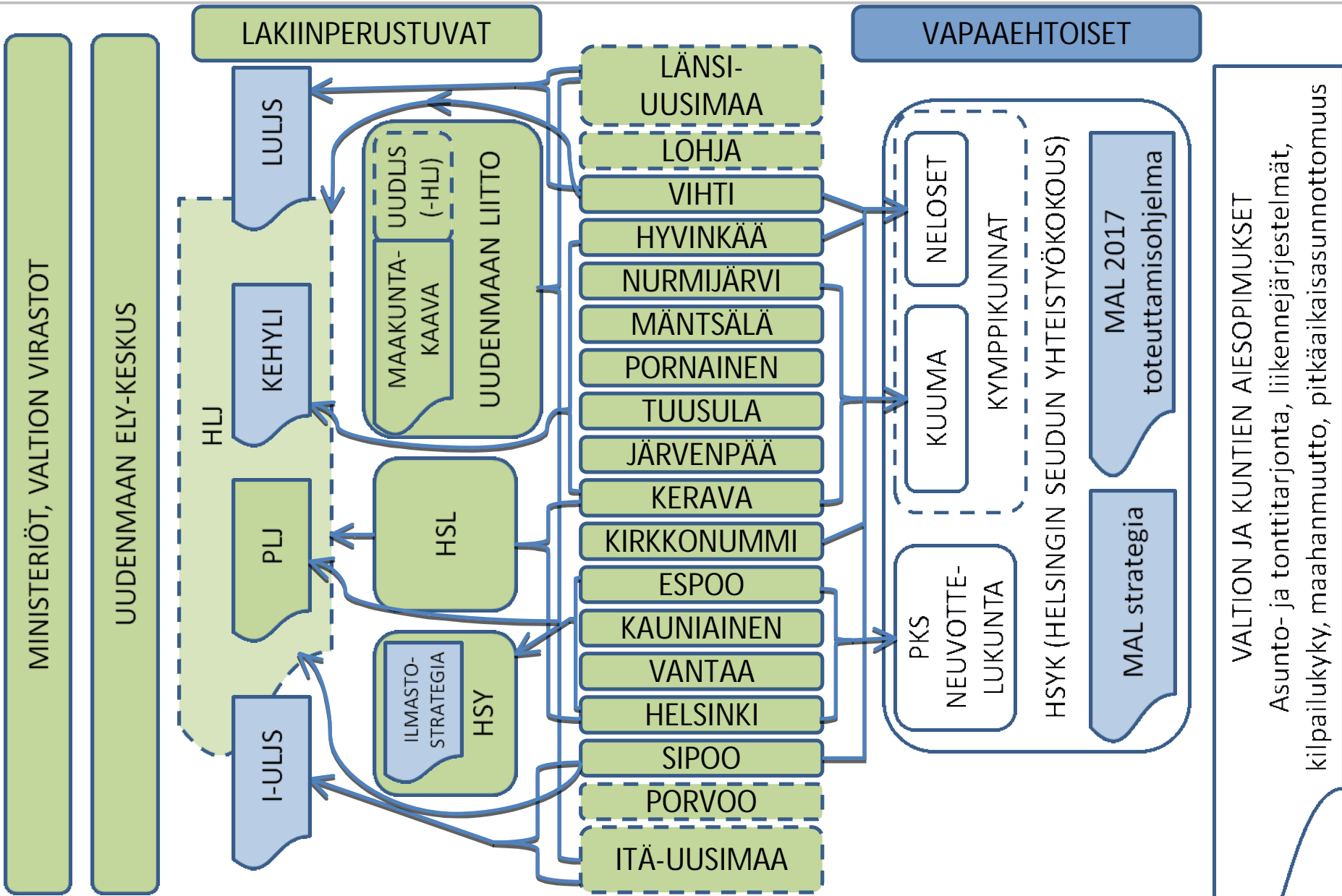

	Kunnalliset ammattikorkeakoulut		Helsingin seudun yhteistyökokous
	HUS		KUUMA-seutu
	Uudenmaan virkistysalueyhdistys		Pääkaupunkiseutu
	HSL, Helsingin seudun liikenne- kuntayhtymä		Kuntaryhmä Neloset
	HSY, Helsingin seudun ympäristöpalvelut		
	Uudenmaan liitto		

Kuntien maksut merkittävimmille seudullisille toimijoille, euroa

(Kuntatalous- ja tukipalvelut työryhmä)

	Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoito-piiri (HUS) kuntayhtymä 2009	Helsingin seudun liikenne (HSL) TA 2010	Helsingin seudun ympäristö- ja palvelut (HSY) TA 2010 ***	Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä 2009	Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitos 2009	Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 2009	Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntayhtymä 2009	Kärkällä Samkommun kuntayhtymä 2009	Etova 2009	Uudenmaan liitto 2009	Metropolia 2009	Laurea 2009	Kiljavan Sairaala 2009	SEURE 2009	Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy 2009	Culminatum Ltd Oy 2009	MAKSUT TOIMIJOLLE YHTEENSÄ, euroa	KUNNAN TOIMINTAMENOT 2009, euroa	MAKSUT TOIMIJOLLE YHTEENSÄ, prosenttia kunnan toimintamenoista
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	1 451 924 550	481 556 000	168 551 000	2 213 361			2 832 000	44 790 297	76 862 032	8 223 420	102 726 126	48 560 868	3 916 872	49 641 982	589 913	4 892 771			
Liikevaihto	1 547 869 453	484 536 000	288 794 000	1 993 932			3 488 705	46 274 325	76 234 495		108 352 698	50 616 776	3 259 875	48 338 911	327 929	4 905 015			
Tase	908 626 337	63 049 000	1 925 000 000	1 954 337			32 463 466	19 147 844	29 070 275	7 755 229	30 484 231	32 564 499	18 010 101	7 725 118	5 018 440	1 775 819			
MAKSUT KUNTAYHTYMIKSI:																			
Helsinki	448 860 000	144 750 000	1 749 000	14 613			15 440	4 872 025	927 589	2 355 213	1 806 596	4 455		31 797 079	89 710	1 003 627	638 245 347	4 063 895 664	15,7%
Vantaa	169 728 000	34 257 000	770 000	338 092	11 147 754		933 250	766 052	4 635 469	1 230 141	465 386	127 256		6 288 198	44 855	267 574	230 999 027	1 123 428 701	20,6%
Espoo	194 972 000	45 570 000	944 000	357 714		17 731 730		2 415 973	2 983 116	1 621 028	479 916	68 057		8 622 843	31 662	335 688	276 033 727	1 271 946 000	21,7%
Hyvinkää	39 745 000			86 005	3 033 456		6 862		3 462 944	285 309		8 263	489 000		42 191		47 159 030	236 817 733	19,9%
Nurmijärvi	30 361 000			210 678	2 655 667				1 347 960	246 850		8	748 000		36 649		35 606 832	221 800 929	16,1%
Järvenpää	30 881 000			30 478	2 806 539		775 516		2 176 727	242 735		18 740	800 000		35 970		37 767 705	179 286 000	21,1%
Tuusula	28 219 000			41 750	2 278 566		824 668		2 028 466	229 822		6 660	100 000		34 160		33 763 092	206 678 453	16,3%
Kirkkonummi	29 439 000	2 512 000		27 327		2 303 942		908 542	698 760	224 537	80 405	208			33 821		36 228 542	202 566 000	17,9%
Kerava	30 365 000	1 883 000		29 726	2 651 208		670 080		1 906 440	212 014		25 262			31 445		37 774 175	177 820 000	21,2%
Vihti	24 379 000			28 641		1 710 840			2 153 539	172 775		8			25 903		28 470 706	142 700 000	20,0%
Sipoo	14 641 000			8 376			78 015	1 283 730	602 611								16 613 732	92 329 000	18,0%
Mäntsälä	16 284 000			26 720	1 985 032		45 992		1 553 706	121 275			300 000		18 211		20 334 936	102 022 806	19,9%
Kaunainen	6 489 000	687 000	35 000	4 083		620 027		423 598	283 813	54 382	15 630	50		8 723	5 277	11 865	8 638 648	56 208 280	15,4%
Pomaiainen	3 824 000				338 977		24 724		53 530	31 399						4 524	4 277 154	20 879 169	20,5%

SEUDUN TOIMIJAT: NYKYTILA
(maly-työryhmä)

VALTION JA KUNTIEN AIESOPIMUKSET
Asunto- ja tonttitarjonta, liikennejärjestelmät, kilpailukyky, maahanmuutto, pitkäaikaisasunnottomuus

Työryhmien arviot seutuhallinnon mahdollisuuksista

Työryhmien arvioita

(demokratia työryhmä)

Demokratian kannalta on oleellista

- tehtävien ja vastuualueiden tarkka määrittäminen kunnan ja seudun välillä
- asukasvaikuttamiseen panostaminen
- päätöksenteon läpinäkyvyys
- kuntalaisten muutoksenhakumahdollisuudet
- seudullisista asioista tiedottamisen tärkeys

Työryhmien arvioita

(demokratia työryhmä)

Mikäli suora kansanvaali:

- vaalit luontevinta pitää kunnallisvaalien yhteydessä
- ei erillisiä vaalipiirejä, mahdolliset kuntakohtaiset kiintiöt vain siirtymävaiheessa
- seudun rahoitus ei tulisi kuntakohtaisista maksuista
- vaihtoehtoja valtuuston kokoon:
 - pieni dynaaminen valtuusto, ei erillistä seutuhallitusta
 - suurempi valtuusto ja erillinen seutuhallitus

Työryhmien arvioita

(demokratia työryhmä)

Mikäli kunnat valitsevat edustajansa toimielimeen

- valtuutettuja, kaupunginvaltuuston tai -hallituksen puheenjohtajistoon kuuluvia
- vaihtoehtoja ovat esimerkiksi
 - perustetaan uusi seudullinen toimielin, jonka alle kootaan nykyisiä ja mahdollisesti uusia toimijoita
 - nykyisten toimijoiden aluerajoja ja tehtäväkenttää laajennetaan
 - Uudenmaan liiton yhteyteen perustetaan Helsingin seudun asioita käsittelevä jaosto. Uudenmaan liito nykyinen rooli, tehtävät ja päätöksentekomalli pohdittava uudelleen
- voi olla yhteistyö- ja neuvottelupohjalta toimiva tai uudenlainen päätöksentekomalli (mikäli ei lainsäädännöllistä pohjaa, on vaarana, että yhteistyö hiipuu)

Työryhmien arvioita

- sosiaali- ja terveystalvet on pääosin lähitalveluita
 - uusi seudullinen hallintomalli ei ratkaisu muutospaineisiin eikä palvelukokonaisuuksien kehittämiseen
 - HUS-rakenteisiin ei otettu kantaa tässä
 - tiivistä kuntien yhteistyötä lisätään
- varhaiskasvatus, kulttuuri-, liikunta- ja vapaa-ajanpalveluissa ei tarvetta yhteiselle seutuhallinnolle mutta seutuyhteistyötä lisää
- tukitalveluissa yhteistyön lisääminen ei edellytä seutuorganisaatiota, seudulliset tukitalvelut voidaan tuottaa tehokkaasti yhteistyömalleilla
- seutuhallinnon rahoituksen perusmallit:
 - osa kuntien verotusoikeudesta ja/tai valtionosuuksista
 - kunnilta kokoon suhteutetuilla maksuosuuksilla
 - kunnilta suoriteperusteisilla maksuosuuksilla
- kunnat maksavat varsin suuren osan vuosittaisista toiminnoistaan tarkastelluille seudullisille toimijoille
- seudullisten toimintojen rahoitukseen ei ole nykyisin vero- tai valtionosuuslainsäädäntöä

Työryhmien arvioita

- maankäytön, asumisen, liikenteen nykyinen järjestelmä ei ole selkeää ja läpinäkyvää
- tarvitaan metropolikaava ja siihen sisältyvä Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelma sekä asuntotuotanto-ohjelma
 - korvaa maakuntakaavan, yhteisen yleiskaavan ja kuntien kokonaisyleiskaavan
 - Helsingin seudun yhteistyökokouksen pohjalle luodaan toimielin
 - aiesopimusmenettelyyn kytkentä
 - valmisteluorganisaatio kootaan eri toimijoista
- kansainvälisen kilpailukyvyn kannalta seutuhallinto ei paranna toimintaedellytyksiä
 - elinkeinopalveluiden ja erilaisten neuvontapalveluiden seudullista yhteistyötä voidaan tehostaa
 - päätöksenteko maankäytön suunnittelun asumisen ja liikenteen järjestämisen osalta oltava tehokasta, joustavaa ja läpinäkyvää
 - seudullisen suunnittelun ja toiminnan keskittäminen ja koordinaatio on välttämätöntä
 - tarvitaan uusi seudullinen toimija jonka vastuulle MALY asiat HSY:n, HSL:n ja ELY:n tehtävät ja nykyiset maakuntaliiton tehtävät

Työryhmien arviot seutuhallinnon eduista ja haitoista

Työryhmät kirjasivat etuja ja haittoja yhteensä noin 220 Esimerkkejä

Edut

- edistää alueen tasapuolista kehitystä
- seutu hahmottuu kokonaisuutena
- selkeä poliittinen vastuu koko seudusta
- palvelujen alueellinen kattavuus paranee
- mal-asiat yhteen sovitettavissa
- palvelutoiminta voi tehostua
- kustannustehokkuus lisääntyy
- mittakaavaedut saavutettavissa
- yhdenmukaistaa palvelutasoa
- maahanmuuttajien sijoittumiseen ja –palveluihin voidaan vaikuttaa
- kilpailukykyisempi seutu
- paremmin vaikutetaan ympäristöasioihin
- edunvalvonta valtioon paranee
(neuvottelukumppanina, brändi, houkuttelevuus)

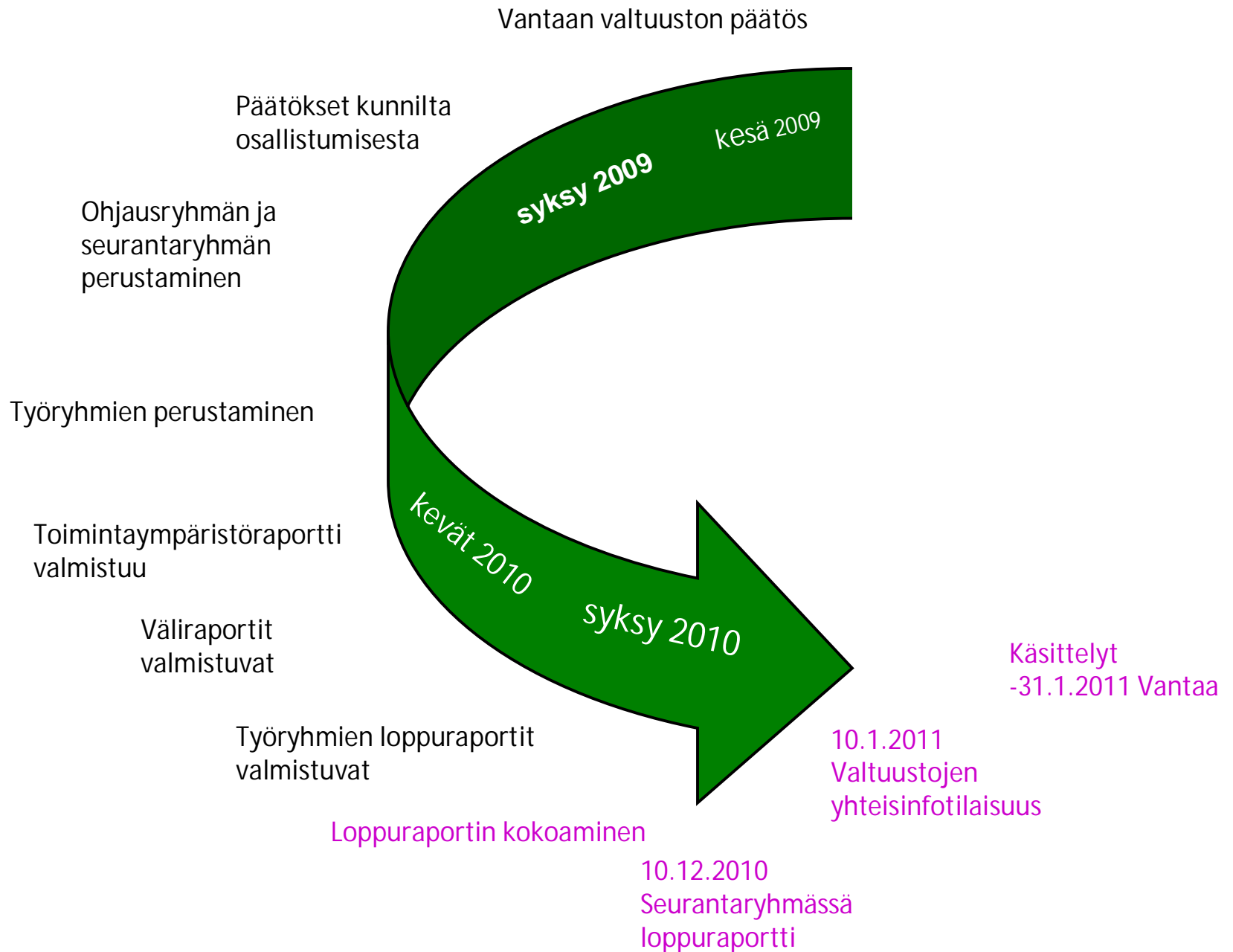
Haitat

- kunnallinen itsemääräämisoikeus kaventuu
- paikallistuntemus häviää, päätöksenteko kaukana paikallistasosta
- seudun reuna-alueiden jääminen kehittymättä, segregatio kasvaa, vastuu hämärtyy
- kuntadynamiikka palveluissa kärsii
- käynnistäminen vie tehoa kilpailukyvyistä, uuden johtamiskulttuurin luominen on hidasta
- seutuhallinto on joustamaton, jäykkä ja muutosnopeudeltaan heikko
- epäselvää kuka edustaa seutua
- itsenäinen rahoitus johtaa seutuveroon
- seudulliset asiat etäisiä kuntalaisille
- isojen kuntien äänimäärä, poliittinen edustavuus ei toteudu (jos välilliset kuntien edustajat)
- seututoimijoita jää edelleen paljon (mikäli ei yhdessä kaikki)
- tarkoituksenmukaisen alueen löytäminen on haaste

Selvityksen loppuraportti

Loppuraporttiehdotus seurantaryhmälle 10.12.2010

1. Johdanto
2. Metropoliseutujen kansainväliset hallintomallit
3. Helsingin seudun toimintaympäristö ja erityispiirteet
4. Työryhmien arviot seutuhallinnon mahdollisuuksista ja laajuudesta
5. Työryhmien arviot seutuhallinnon eduista ja haitoista
6. Yhteenveto työryhmien arvioista

- Seurantaryhmä 5.11.2010
 - seurantaryhmä ei tee omia johtopäätöksiä loppuraporttiin, keskustelu kuitenkin jatkuu...
 - loppuraportti perustuu työryhmien töihin
- Seurantaryhmän kokous 10.12.2010 :
 - loppuraportin käsittely
 - selvitys todettaneen loppuun tehdyksi
 - muuta?
- 14 valtuuston yhteisinfotilaisuus 10.1.2011 Vantaan Energia Areenalla
- käsittelyt kunnissa
 - Vantaa 31.1.2011

Keskustelu jatkuu...

- PKS, KUUMA-kunnat
 - jatkoyhteistyö
- Helsingin seudun yhteistyökokous 2.12.2010
- valtuustojen yhteisinfotilaisuus 10.1.2011
- metropolipolitiikka selonteko eduskunnassa
- vaalit - hallitusohjelmatavoitteet

Metropolihallinta

-Neljä mallia maailmalta ja niiden sovellettavuus Suomessa-tutkimus
Tampereen yliopisto

- metropolialueiden määritelmät ja rakenteet erilaisia, alueet kasvussa ja rönsyilyä, segregaatiota, keskuskaupungin ja ympäristökuntien jännite, kasvun ja kestävän kehityksen vaikea yhtälö, hallintarakenteiden kehityksen tarve mal-asioissa
- vaikuttaminen oltava mahdollista ihmisten liikkumisen ja elämisen oikealla tasolla; näin ei ole Helsingin seudulla ("sirpalehallinta")
- seututaso ja paikalliset itsehallintoyhteisöt
- Stuttgartin malli sovellettavissa metropolialueelle (valtuusto, mal-asiat, ohjauselin, rahoitus valtiolta ja kunnilta maksuina, vaalipiirijako)